

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

שנה ח / גליון שנה
ערש"ק פרשת צו ה'תשע"ב

החילוק בין הרמת הדשן והוצאתו

דרשת שבת הגדול להורות דרכי ה'

בגדר מנחת חביתי כה"ג

משכו וקחו לכם - גם בזמננו

ואש זה לא תכבה - שהיא מכבה את ה'לא'

מלבד התורות שהי' מורי אומר לפני כל התלמידים החבריא קדישא הי' אומר לפני תורה ביחידות.

בין התורות שאמר לפני ביחידות, היתה תורה על הפסוק (צו ו, ו) "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", דהגם שהאש יורד מלמעלה, באתערותא דלעילא, מ"מ מצוה להביא מן ההדיוט [מאש פשוטה, מלמטה], כי באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא, כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח, רוח מלמטה אייתי רוח מלעילא, ואמשיך רוח מלעילא ולעילא.

ומצות עשה להבעיר אש על המזבח, מזבח הוא "אדם כי יקריב מכם", וההקרבה עצמה אינה מספקת רק צריכים להבעיר אש על הקרבן אשר מכם, ואש זה לא תכבה שהיא מכבה את הלא.

את התורה הזאת אמר מורי לפני עשרה פעמים ויאמר לי, אתה תלמידי הנך נצרך להאש תמיד, לפי שעליך הוטל לכבות לא גדול, ואתה תכבה את הלא והשי"ת יהפוך את הלא להן.

שכרו אתו אשר זכותו זה לא תכבה לעד ולנצח נצחים

מורי נ"ע אמר לפני תורה זו עשרה פעמים כדי לחוקקה בעשר כחות נפשי, בשביל לכבות את הלא של המנגדים ולעשות מהלא הן.

וכשסיים רבינו אדמו"ר בעל צמח צדק את הספור לבנו כ"ק אאמו"ר מוהר"ש הוסיף לאמר: זקני רבינו הזקן הוא משה רבינו בתורת החסידות שלנו, כלומר חב"ד, ובמשה רבינו ארו"ל התורה ניתנה למשה רבינו ע"ה אלא שנהג בה טוב עין.

את האש תמיד האלקי הנוגע לתורת חסידות חב"ד נתן הרב המגיד ממעזריטש נ"ע להוד כ"ק זקני רבינו הגדול. וכ"ק זקני נהג בה טוב עין ויתנה לכל העוסקים בתורת החסידות.

ברור לי אשר כל הלומד עם חברו ומעורר בו את האש תמיד האלקי, הנה שכרו אתו אשר זכותו זה לא תכבה לעד ולנצח נצחים.

(אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע ח"ד עמ' ע ואילך; ספר המאמרים תש"ח עמ' 177)

קובץ זה יוצא לאור לזכות האחים

הרה"ח הרה"ת ישראל אפרים מנשה שי'

והרה"ח הרה"ת יוסף משה שי'

וכל בני משפחתם שיחיו

זאיאנץ

ס. פאולו ברזיל

להצלחה רבה ומופלגה בגשמיות וברוחניות

צוות העריכה וההגהה:
[ע"פ סדר הא"ב]

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב יוסף גליצנשטיין, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב אברהם מן, הרב ישראל ארי' ליב רבינוביץ', הרב מנחם מענדל רייצס

יוצא לאור על ידי

מכון אור החסידות

ארץ הקודש
ת.ד. 2033
1469 President St.
#BSMT
Brooklyn, NY 11213
718-534-8673
www.likras.org • Likras@likras.org

נדפס באדיבות

The Print House
538 Johnson Ave. Brooklyn, NY 11237
718-628-6700

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת צו, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון שנח), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ופשוט שלפעמים מעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

***

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

אש תמיד תוקד, לא - תכבה

את האש תמיד האלקי הנוגע לתורת חסידות חב"ד נתן הרב המגיד ממעזריטש נ"ע להוד כ"ק זקני רבינו הגדול. וכ"ק זקני נהג בה טוב עין ויתנה לכל העוסקים בתורת החסידות. ברור לי אשר כל הלומד עם חברו ומעורר בו את האש תמיד האלקי, הנה שכרו אתו אשר זכותו זה לא תכבה לעד ולנצח נצחים.

הלכתי למעזריטש ונתעכבתי שם אצל מורי

בחדש אייר תק"ל - כך התחיל [לספר] רבינו הגדול [כ"ק אדמו"ר הזקן] לנכדו הרה"ק בעל צמח צדק - הלכתי למעזריטש ונתעכבתי שם אצל מורי הרב המגיד עד אחר חג הסוכות תקל"א.

— [מורו (של אדמו"ר הזקן), הרב המגיד, קרבו במאד. והציע לו שיקבע זמן ללמוד עם בנו המלאך הקדוש רבי אברהם בגפ"ת, והמלאך למד עם רבנו הזקן דברי חסידות. ובזמנים ידועים הנה מורם הרב המגיד למד עמהם.

הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק ה"צמח צדק" אמר להוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש:

הסבא - רבנו הזקן - הי' ארבעים שנה מקבל פנימי ועצמי, שכל מה שקבל באתגליא ובנסתר, הכל נתעצם אצלו, ואז החל הוד כ"ק רבנו הזקן לגלות את [ספר] ה"תניא" שלו במאמרי שבת מברכים וימי המועדים]. —

תוכן העניינים

כט

לקראת שבת

וה"נקודה" היא:

"משכו" – בקו של "סור מרע" – "לשחוט" כל "עבודה זרה" ובפרט זו השלטת בזמן ובמקום של אדם זה.

"וקחו לכם" – בקו של "ועשה טוב" – למרות אורח החיים הקודם – להתמסר לדרך חדשה, דרך של חרות אמיתית, שהיא דרך התורה והמצווה ("חרות על הלוחות"), ולעשות זאת בגלוי ו"ביד רמה", עד שהדבר ישפיע על כל העולם מסביב, בחינת "אור גויים".

על ידי כל זה יבוא לגאולה פרטית, התגברות וחרות מכל ענינים המבלבלים ומפריעים להשגת שלימות עצמית, וגאולה פרטית זו הרי היא הכנה וחלק מן הגאולה הכללית, הגאולה האמיתית והשלימה של כל עם ישראל, שאז יתוקן כל העולם כולו בתיקון האמיתי והשלם, הן בקו של "משכו", להעביר גילולים מן הארץ, והן בקו של "קחו", שתתקיים הנבואה: "והלכו גויים לאורך",

בזמן בו "עליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה",

בביאת משיח צדקנו –

וכתפלת דוד מלך ישראל נעים זמירות ישראל בשם כלל ישראל ובשם כל אחד מישראל: הוי' לעזרתי חושה .. אלקים חושה לי –

במהרה בימינו ממש

בברכה לחג הפסח כשר ושמח

(תרגום מאגרות קודש חכ"ז אגרת י'ססג)

והציווי .. יסבירו להם: זח"ג רנא, א. שו"ע אדה"ז ר"ס ת"ל.

"חוקת .. ימים": כא (יב, יד-טו).

ובפרט .. ובמקום: ראה זח"ג שם: ובגין דטלה כו'.

("חירות על הלוחות"): אל תקרי חרות אלא חירות (אבות ו, ב).

הנבואה .. יראה": ישעי' ס, ב-ג.

בזמן בו "עליך יזרח ה' גו": י"ל שהכוונה לבחינה גדולה יותר אפילו מבזמן יצי"מ – וע"פ תורת הבעש"ט דגלות מצרים ה' שחסר מהם הדעת להכריע שיש בורא אחד המחדש כו' אמנם בחי' דעת זה שנתגלה ביצי"מ ה' כו' אך כו' בימיהו"מ כו' יהי' נראה עין בעין כו' (תוי"ס"פ וישלח, עיי"ש).

הוי' .. חושה לי: תהלים ע (ב, ו).

חושה .. במהרה: ביאת משיח. אלא שאופן היציאה מהגלות הוא לא בחפזון (ישעי' נב, יב. וראה אוה"ת להצ"צ ד"ה וככה. המשך וככה – תרל"ז בסופו).

במהרה בימינו ממש: להעיר אשר הגאולה העתידה וביהמ"ק הג' שייכים לבחי' יעקב (ראה שבת קיח, ב: כיעקב כו'. פסחים פח, א: כיעקב כו') וכיעקב הוא מהירות – מה זה מיהרת (עיי' ליקוטי לוי יצחק לזח"א רכט, ב). ו"הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותו ומיד הן נגאלין" (רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה).

ה. מקרא אני דורש.....

ופשט את בגדיו: בבגדים שבשל בהם אל ימזוג כוס

יבאר גדר הדין ד'ופשט את בגדיו' שהוא לא רק משום לכלוך הבגדים, דא"כ הי' לו לפשוט את הבגדים גם לצורך הרמת הדשן, אלא הוא מטעם שהוצאת הדשן אינו 'לפני רבו' והיא רק הכשר דהכשר, משא"כ הרמת הדשן היא לפני רבו וגם גמר מלאכת הקרבן

(ע"פ לקוטי שיחות חל"ז עמ' 1 ואילך)

ט. פנינים.....

עיונים וביאורים קצרים

י. יינה של תורה.....

דרשת שבת הגדול – "להורות דרכי ה'"

התכלית והעיקר הוא קיום מעשה המצוות / הרגש שבלב בעת עשיית המצוה אינו אלא "דרך" שהמצווה תהי' יותר בשלימות / באם אין הרגש הלב בתומ"צ מוכרח שמושקע ההרגש בענינים אחרים / רצון השי"ת שתחדור המצוה בכל כוחות האדם ולא בכח המעשה לבדו / דרשות שבת הגדול ושבת שובה – הקדמה לב' אופני העבודה שבתקופת ניסן ותקופת תשרי (ע"פ לקוטי שיחות ח"ג עמ' 953 ואילך)

טו. פנינים.....

דרוש ואגדה

טז. חידושי סוגיות.....

בגדר מנחת חביתי כה"ג

יחקור בפלפול ובראיות אם היא בתורת קרבן יחיד או מעין קרבן ציבור / עפ"ז יבאר עומק שיטות ר"י ור"ש בסוגיא דכה"ג שמת משל מי היתה קריבה / יבאר לפ"ז חידושים גדולים בדברי התו"כ רש"י והרמב"ם בענין מנחה זו

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ב עמ' 21 ואילך)

כו. תורת חיים.....

מכתב קודש המבאר כמה הוראות שיש ללמוד מחג הפסח, ובכללם, שהאדם צריך להתמסר לדרך התורה והמצוות ולהתרחק מה"עבודה זרה" של זמננו

ל. דרכי החסידות.....

מכתב קודש מכ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ מליובאוויטש נ"ע בו מספר אודות 'תורה' שאמר המגיד ממעזריטש לרבינו הזקן אודות הכתוב בפרשתנו "אש תמיד תוקד על המזבח, לא – תכבה", שיש לכבות את ה"לא"

ופשט את בגדיו: בבגדים שבשל בהם אל ימזוג כוס

יבאר גדר הדין ד'ופשט את בגדיו' שהוא לא רק משום לכלוך הבגדים, דא"כ הי' לו לפשוט את הבגדים גם לצורך הרמת הדשן, אלא הוא מטעם שהוצאת הדשן אינו 'לפני רבו' והיא רק הכשר דהכשר, משא"כ הרמת הדשן היא לפני רבו וגם גמר מלאכת הקרבן

בתחילת פרשתנו מדובר על תרומת הדשן, שהכהן מרים את הדשן מעל המזבח ושם אותו "אצל המזבח"; ובהמשך לזה מדובר על הוצאת הדשן ע"י הכהן (ו, ד): "ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים, והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור". ובפירושו רש"י:

"ופשט את בגדיו – אין זו חובה אלא דרך ארץ. שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד; בגדים שבישל בהן קדירה לרבו, אל ימזוג בהן כוס לרבו. לכך 'ולבש בגדים אחרים' – פחותין מהן".

והנה, הטעם לזה שרש"י נדרש ליתן טעם (בכלל) להציווי "ופשט את בגדיו" – מובן הוא (וראה כעין זה במשכיל לדוד):

אריכות לשון הכתוב דורשת ביאור, דלכאורה – הי' די לומר "ולבש בגדים אחרים", והי' מובן מאליו שצריך לפשוט את בגדיו שלבש מקודם; ומדוע הוצרך להאריך ולומר במפורש "ופשט את בגדיו (ולבש בגדים אחרים)"?

הוראה לישראל ועל ידם לכל העמים שגאולה משעבוד גופני צ"ל ביחד עם גאולה משעבוד רוחני

אם בתקופות שונות הי' צריך עיון וחיפוש למצוא את התכונה של ה"לאור גויים" של היהודי – הי' הדבר צריך לבוא באופן גלוי, ברור ובהיר בתקופת "הלידה" והבראשית של העם היהודי – בצאת ישראל ממצרים, וה"אור" הי' צריך להיות באופן שיגיע על כל ה"גויים", ובענין הכולל ומקיף את כל חייהם.

בנ"י היו אז מוקפים ו"מובלעים" בתוך הגויים, וכמו שנאמר "לקחת לו גוי מקרב גוי", – הקב"ה הוציא את העם היהודי מקרב עם אשר משל (והנהיג בשלטונו) את כל אומות העולם.

– והציווי האלקי הראשון אל כל עם ישראל, ולאחר מכן אל כל יחיד, מיד בתחילת חודש הגאולה, ראש חודש ניסן, הי': "משכו (-ידיכם מעבודה זרה), וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח".

לקחת כבש, שהי' העבודה זרה של מצרים, ובשעה שעבודת ע"ז היתה יסוד כל פרטי החיים במצרים ובכל העולם, ולזבח את הע"ז.

והציווי הי' לעשות זאת לעיני כל, באופן שהכל ידעו על הדבר וישאלו, ובני ישראל יסבירו להם, כך היתה גם הוראה לבנ"י, ועל ידם (כ"אור גויים") לכל העמים, שגאולה אמיתית משעבוד גופני – צ"ל ביחד עם גאולה משעבוד רוחני.

***

משכו מעבודה זרה השלמת בזמן הזה, וקחו לכם דרך התורה והמצוות

התבוננות בתוכן חג הפסח, בכל שנה, כשמגיעים ימי ההכנה לפסח ויתר על כן – בימי חג הפסח עצמו, והרי "חוקת עולם תחגוהו" – "שבעת ימים" – חוק נצחי המקיף את כל שבעת ימי השבוע, את מכלול חיי היהודי בכל מצב בו הוא שרוי,

– מדגישה ביתר שאת וביתר עז את כל פרטי יציאת מצרים שעל האדם להביא אותם בפועל בחייו הרוחניים.

"לאור גויים": ישע"י (מב, ו). וראה רד"ק שם: השנית כו'. ולהעיר מפ"י הראב"ע עה"פ כמפת הייתי לרבים ואתה מחסי עוז (תהלים עא, ז).

"הלידה" והבראשית: ראה יחזקאל טז ובמפרשים שם.

ו"מובלעים": גוי מקרב גוי: דברים (ד, לד). ובמכילתא בשלח (עה"פ ויושע): כאדם שהוא שומט את העובר. ועייג"כ שער הפסוקים להאריז"ל שמות בתחילתו: היו ממש בתוך קרבם.

עם . . כל אומות העולם: מסוף העולם ועד סופו (שמו"ר פט"ו, יו"ד).

ומזה מוכח, שטעם לבישת בגדים אחרים הוא כדי שלא ללכלך את הבגדים הקודמים, ולכן עיקר ההדגשה בכתוב היא (לא על לבישת הבגדים האחרים, אלא על) פשיטת הבגדים הקודמים.

אמנם, לפי זה הי' די באם רש"י הי' כותב רק "שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד" – שבזה מוסברת שפיר ההדגשה "ופשט את בגדיו";

אך מדוע הוצרך רש"י להמשיך ולהוסיף עוד: "בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו"? וכי מה הי' חסר בהבנת הכתוב לולי הוספה זו?

ב. ויש לבאר, שבהוספה זו נתכוון רש"י לתרץ קושיא בפשטי הכתובים:

פסוק זה המדבר על הוצאת הדשן, בא בהמשך לדין תרומת הדשן: "ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו, והרים את הדשן אשר תאכל האש את העולה על המזבח, ושמו אצל המזבח". ומשמע, שעיקר הזהירות בפשיטת הבגדים בשביל הוצאת הדשן הוא בגלל הבגדים ("מדו בד ומכנסי בד") שהי' לבוש בהם בעת הרמת הדשן.

ותמוה: איך אפשר לומר שטעם פשיטת בגדיו לפני הוצאת הדשן הוא כדי שיהיו נקיים בעת שמשמש בהן?! והרי גם בעת שמשמש בעבודת הרמת הדשן – קיים החשש של לכלוך הבגדים מן הדשן!

[ואף שאינו דומה חשש הלכלוך בהרמת הדשן לכללוך הבגדים בהוצאת הדשן – וכמו שכתב רש"י בפירושו על הש"ס (יומא יב, א): "גבי הוצאת הדשן . . הבגדים מתבזים ומתלכלכין בהן אבל תרומת הדשן שאינו אלא מחתה ליום . . אין שם לכלוך בגדים" – מכל מקום מובן שבערך לשאר עבודות המקדש, אין הרמת הדשן מלאכה "נקי" כל כך, ואם כן, למה לא יפשוט את בגדיו (שעושה בהם שאר עבודות) גם בשביל הרמת הדשן?!]

ג. וכדי לתרץ קושיא זו, הוסיף רש"י להביא המשל – "בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו". והיינו:

אכן, מצד תחילת דברי רש"י: "שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד", הי' מקום לומר שגם הרמת הדשן תיעשה באותם הבגדים שבהם מוציא את הדשן. [וכדווקא לשון רש"י שהחשש הוא מפני לכלוך "בגדים שהוא משמש בהן תמיד" – היינו, שכאן אין הדיוק על השימוש שבו מדובר בפרשה זו לפני כן (הרמת הדשן), אלא קאי על שאר עבודות המקדש "שמשמש בהן תמיד"].

והטעם שגם הרמת הדשן נכללת בשאר עבודות המקדש בענין זה, שאינה נעשית בהבגדים שמוציא בהן את הדשן – אלא הכהן נדרש להחליף את בגדיו בין הרמת הדשן להוצאת הדשן, מובן

עפ"ז מובן שחג הפסח, על כל פרטיו, כולל ומדגיש ענינים עקריים וכלליים, הקשורים ביהודים, תורה ויהדות, ומשמשים כהוראות יסודיות בחיים היום יומיים של הכלל ושל הפרט.

***

על יהודי להשתדל, שלא רק הוא יגיע לשלימות האפשרית אלא גם כל העולם יבוא לשלימות

תורה, יהודים ויהדות בכלל – כפי שדובר פעמים רבות – אינם ענינים נפרדים, שכאילו על היהודי להתקשר עם התורה ולחיות חיי יהדות מזמן לזמן או בתקופות מסוימות, אלא שהם – כולי חד. בכל פרט מפרטי מהותו, הן בקשר לגופו והן בקשר לנשמתו, ובכל פרטי חייו היום יומיים, צריך יהודי להיות חדור ביהדות.

אחת הנקודות שבזה היא: כשם שהתורה כוללת את כל העולם כולו, ובלשון חז"ל שהיא דיפתרא ופנקס (פנקס-בנין) של הבריאה כולה על כל פרטי, כך גם כל יהודי, גם כיחיד, שייך וכולל את העולם כולו. כלומר: על היהודי להשתדל, ובכחו וביכולתו לעשות ולהגיע לזה, שלא רק הוא יגיע לשלימות האפשרית שלו, אלא שגם כל העולם יבוא לשלימות. את זאת הוא עושה – במישרין ובעקיפין – ע"י חיים והנהגה ע"פ התומ"צ, ע"י קיום "בכל דרכיך דעהו", ע"י שיהי' דוגמא חי' של התנהגות כמצווה מהשי"ת ועד שיהי' "לאור גויים", למאיר ומורה דרך לכל העמים, לכל העולם כולו.

הידיעה עד כמה נוגעת ההתנהגות האישית בחיי יום יום לשלימות שלו, לשלימות ביתו, לשלימות עם בני' כולו, ועד לשלימות כל הבריאה – ידיעה זו מעוררת ומגלה כחות נפשיים מיוחדים ועצומים להתגבר על כל ההעלמות והקשיים, שכן מה ערך לקשיים האישיים לעומת ההישגיים רבי ההיקף האמורים.

***

בכל פרט . . חדור: ראה ברכות (סא, ב): דגים . . במקום חיותנו. יתרה מזו לדעת רשב"ג (מקואות פ"ו, מ"ז) אלא שאין הלכה כמותו – נת' בד"ה וראיתי אני, תרס"ב. – אבל הרי פסקינו כוותי' בהא דזבחים (כב, א). וכבר שקו"ט בזה בתויו"ט מקואות שם. והאריך בזה בס' גולות עליות שם. חיבור לטהרה הל' מקואות כלל ב' בסופו (לפענ"ד בשינויא דחיקא). ועוד. ואכ"מ.

שהתורה . . (תכנית בנין): בראשית רבה בתחלתו – ולכן גם קיום וחיות העולם תלוי בתורה (ד"ה ה' לי בעוזרי, תרצ"א – בסה"מ קונטרסים ח"א – פ"ב).

כיחיד . . העולם כולו: ראה קידושין (מ, רע"ב): כל העולם. וברמב"ם הל' תשובה (פ"ג ה"ד): כל העולם כולו.

להשתדל . . שגם כל העולם: ראה רמב"ם הל' מלכים (פ"ח, ה"י): ציוה משה רבנו מפי הגבורה כו'. ועפ"ז יומתק סיום פי"א מהל' מלכים להרמב"ם: ויתקן את העולם כולו כו', דלכאורה מהי שייכות כ"ז לס' יד החזקה. ובפרט האריכות הגדולה בזה (בדפוס רומי ר"מ, ונשמטה ע"י הבקורת דאו"ה בדפוסים שלאח"ז), ולכלל היותר – הי' צ"ל כתוב בפרק שלאחריו המדבר ב"מנהגו של עולם" בימות המשח. – אלא שזהו המשך ל"ילחם מלחמת ה' . . והצליח . . ינצח כל האומות שסביביו" שאז מחוייב "לתקן את העולם כולו לעבוד את ה'" כו'.

"בכל דרכיך דעהו": שכל גופי תורה תלויין בזה (ברכות סג, א).

על פי המשל מ"בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו":

אחד ההבדלים בין בישול קדירה ומזיגת כוס הוא, שבישול קדירה אינו בפני רבו אלא במקום אחר, ואילו מזיגת כוס לרבו היא בפניו.

וזהו ההבדל בין הרמת הדשן להוצאת הדשן, שאף שבשניהם נוטלים את הדשן מעל המזבח, הרי בהרמת הדשן נאמר "ושמו אצל המזבח", ואילו הוצאת הדשן היא "אל מחוץ למחנה אל מקום טהור".

ולכן, כיון שהרמת הדשן היא "בפני רבו", צריכה להיות בבגדים חשובים, כמו מזיגת כוס; ואילו הוצאת הדשן אל מחוץ למחנה, אף שהתחלתה היא "בפני רבו", נטילת דשן מעל המזבח, הרי עיקרה הוא כמו בישול קדירה, דבר הנעשה שלא בפני רבו, ולכן נעשית בבגדים פחותים יותר.

ועוד זאת: בישול קדירה הוא הכנה לשימוש רבו, בעוד מזיגת כוס הרי זה גוף השימוש. כלומר: מזיגת כוס אינה רק סיום וגמר השימוש, אלא היא חלק עיקרי מהשימוש עצמו [וכמובן גם משימוש יעקב ליצחק, ש"ויגש לו ויאכל (ואחר כך) ויבא לו יין וישת" (תולדות כו, כה)], ואילו בישול קדירה תוכנו רק הכנה דהכנה לכללות השימוש.

וזהו ההבדל בין הרמת הדשן להוצאת הדשן:

הרמת הדשן היא מצוה בפני עצמה, סיום וגמר מצות הקרבן, והיינו שבהשימוש דעבודת הקרבן גופא הרי זה הגמר והשלימות שלו; ואילו הוצאת הדשן אינה אלא מכשיר דמכשיר, בשביל שיהי' מקום פנוי למערכה על המזבח.

ולפי זה מובן, שבזה שרש"י מוסיף "בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו" בא להוסיף, שהטעם הוא לא רק בשביל לכלוך בגדי כהונה –

שהרי בכמה עבודות, החל משחיטת הקרבן, קבלת הדם, זריקת הדם והקטרה וכו', יש מקום ואפשר שיתלכלכו בגדיו, וכל שכן וקל וחומר בתרומת הדשן –

אלא, שבעבודה שהיא לפני רבו ותוכנה הוא גדר השירות לרבו, לא נחשב לכללוך ולא חל על זה שם לכללוך, דאדרבה, זהו תוכן השירות לרבו;

מה שאין כן בעבודה שאינה בפני רבו ותוכנה הוא רק הכשר דהכשר, חל על זה שם "לכללוך", ולכן לצורך עבודה זו פושט הכהן את בגדיו הרגילים ולובש "בגדים אחרים פחותים".

ד. ויש להוסיף – בעבודת ה':

לכאורה, מכיון שהוצאת הדשן היא בדוגמת בישול קדירה, מאי טעמא נעשית היא על ידי אותו הכהן "המוזג כוס לרבו" – שהוא עצמו פושט את הבגדים שלבש קודם ולובש "בגדים אחרים"? הרי

משכו וקחו לכם

חג הפסח, על כל פרטיו, כולל ומדגיש ענינים עקריים ובלתיים, הקשורים ביהודים, תורה ויהדות

חג הפסח, שהוא ראש וראשון לכל החגים, תופס מקום עקרי בחיים היהודיים. תוכנו של חג זה – שהוא: שחרור ובחירת עם ישראל על מנת להיות לעם של תורה, וכן אופן השחרור, על ידי נסים גלויים, שהוכיחו בבירור ובבהירות שהקב"ה הוא לא רק בורא העולם כי אם הוא גם בעל (הבית של) העולם, וכי ההשגחה האלקים היא על כל הפרטים ופרטי פרטים של הבריאה כולה – כל זה מהווה הרי "יסוד גדול ועמוד חזק בתורתנו ובאמונתנו". לפיכך מזכירים אנו את יציאת מצרים בתפלותינו בכל יום, כמה פעמים ביום, כדי שיסודות אלה של אמונתנו יאירו, יחדרו, ויקיפו את חיי היום יום שלנו.

ראש וראשון: ר"ה ד, א.

שחרור . . על מנת: ראה שמות רבה פ"ג, ד. שם פכ"ד, ב. הובא בפרש"י שמות (ג, יב).

שהוכיחו . . בורא . . בעל (הבית: ס' החינוך מצוה כא. ולהעיר מהסידור (עם ד"ח) שער החנוכה (רעא, ג) דע"י צי"מ ידעתי כי גדול הוי' מכל האלקים. עיי"ש.

בעל . . העולם: ב"ר רפ"ט. יתרה מזו ראה אור תורה להה"מ וארא ד"ה וידבר כו' ויצוים שבחידוש העולם נתגלה חיצוניות העולמות כו' ויצ"מ ה' הכוונה שיתגלה פנימיות העולמות.

"יסוד גדול . . ביום: ס' החינוך שם.

יחודו . . שלנו: ראה תניא רפמ"ז: וכל יום ויום. תו"א וארא נח, סע"א.

על דרך הרגיל ובפשטות נעשים שתי פעולות אלו על ידי שני סוגי עבדים – המבשל קדירה אינו העבד והמשרת המוזג כוס לרבו!

הווי אומר: לא רק שהי' צריך להיות ב"בגדים אחרים", אלא הי' ראוי שייעשה על ידי כהן אחר; ועכ"פ חזינן מהא, דהגם שהן שתי עבודות שונות, מכל מקום ראוי לאותו הכהן לעשות את שניהם.

ומכאן למדנו הוראה:

יכול אדם לעשות "חשבון" שהוא יעסוק רק בהשפעה על יהודי כזה שהוא "במקום רבו", בד' אמות של בית הכנסת ובית המדרש, אבל להשפיע על יהודי הנמצא "מחוץ למחנה" אין זה תפקידו.

על כך למדנו כאן, שאותו העבד המוזג כוס לרבו – הוא עצמו צריך ללכת "חוץ למחנה" ולעשות עבודתו שם.

ואופן עבודתו הוא, שצריך להלביש את עצמו ב"בגדים אחרים – פחותים מהן", ולא בבגדים שבהם עובד עבודתו בפנים, והיינו שצריך להתלבש בלבושי המתברר ולעסוק ולדבר עמו כפי ערכו ודרגתו (כמובן ופשוט, שכאשר מדברים עם זה שנמצא מ"חוץ למחנה", צריך לדבר עמו ב"שפה אחרת" כדי שיבין וכו').

ואף שזוהי ירידה גדולה ביותר עבורו, שעוסק עם זה שלעת עתה כל מה שיכול לפעול עליו הוא לא בענין של תורה ומצוות בפועל אלא רק הכנה והכשר בלבד (ענין של סור מרע וכיצא בזה), הרי דוקא מצד זה נקרא בשם "כהן" בשלימות, "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", שמשרת את הקב"ה כדבעי.

של מקרא⁴³, ומפרש, שתוכן הכתוב הוא כאילו נאמר מלכתחילה "המשיח מבניו תחתיו" (ללא

הפסק בין "משיח" ובין "מבניו" – הכהן המשיח שהוא "מבניו תחתיו")⁴⁴. אבל לא "בניו" סתם, כי דעת רש"י היא, כנ"ל, שחביתי כהן גדול באים בתורת כפרה על כלל ישראל, והכה"ג מביא אותם כשליח לכלל ישראל, וממילא אין מקום שבניו (של כהן גדול שמת, שהם אינם כה"ג, ואינם שלוחי כלל ישראל) יביאו את הקרבן.

43) ואע"פ שפירוש זה הוא לכאורה רחוק מפשטות הכתוב – בכל זאת הי' מקום לומר, שבזה שנקט הכתוב בסדר זה (במקום "מבניו תחתיו" – "תחתיו מבניו") כוונתו לרמוז לדין אחר (נוסף על הפירוש הפשוט בכתוב, שהכהן המשיח שבא אחריו חייב אף הוא בחביתי כה"ג) – שכה"ג שמת בניו מביאין קרבנו, כדעת ר' יהודה בסוגיין.

44) ראה גם חק נתן בסוגיין (ריש ע"ב).

אמנם, "כליל (תהי)" האמור בשנית, לגבי "וכל מנחת כהן", פירושו "כולה שוה לגבוה" – מנחה זו אין בה התחלקות (לקומץ ולשיריים), אלא כולה מוקטרת בשוה לגבוה, ואין בה קמיצה כלל. "כליל תהי" – היא נשארת כליל בהווייתה³⁹.

ומה ינעם הדבר, דמעתה יש לומר שרש"י כאן אזיל לשיטתו בפירושו בסוגיין, דגבי דעת ר"ש "כליל תקטר שתהי" כולה בהקטרה" פירש "שלא יעשה ממנה שיריים לאכילה", והיינו כדברינו ד"כליל תהי" האמור בראשונה, במנחת חביתי כה"ג, אינו שולל כ"א אכילת השיריים, שהכל מוקטר ע"ג המזבח, מיהו אין כאן שלילה שלא יקרב קומץ לעצמו ושיריים לעצמם⁴⁰, ולשיטתו זו נקט דמנחה זו דוקא טעונה קמיצה (משא"כ ב"כליל" האמור בשנית גבי "כל מנחת כהן", כנ"ל, דס"ל לרש"י בפירושו למקראות דאינה מתחלקת לקומץ ולשיריים).

ומעתה נותר לנו לעיין מאי טעמא דחילוק זה שבין מנחת כהן גדול למנחת כהן סתם, וע"פ דברינו לעיל הדבר יתבאר בפשטות, ובהקדים, די"ל שרש"י נוקט (בפירושו למקראות שמפרש פשוטו של מקרא, כידוע), שחביתי כהן גדול הבאים תמיד בכל יום אינם בגדר קרבן יחיד המובא ע"י כה"ג (שאז הי' נמצא שהוא באותו הסוג של מנחת כהן סתם, ואין זאת אלא שיש בו הוספה, שקרבן זה קשור בכהונה גדולה), אלא ס"ל דזהו בתורת קרבן שמביא כשליח לכלל

ישראל, היינו שהוא ע"ד קרבן התמיד, כעין קרבן ציבור.

ובזה יובן היטב הטעם שפירש רש"י שחביתי כהן גדול טעונין קמיצה – כי אין הם בגדר מנחת כהן, אלא ע"ד מנחת צבור, וממילא הם טעונין קמיצה⁴¹ ככל שאר המנחות הקרבות ע"ג המזבח⁴²; אלא שכיון שהמנחה מוקרבת בפועל ע"י כה"ג, יש למנחה זו גם התדמות והשתוות למנחת כהן, בכך שאין שיריה נאכלין, ובזה נשתנתה ממנחת ציבור (מנחת העומר) שקרב ע"ג המזבח, ששיירי' נאכלין "כשיירי כל המנחות" (רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ו סה"ב). ויש לומר שהוא ע"ד הא דאמר' במנחת סוטה (סוטה כג, א): "כל הנשואות לכהונה. . . אין מנחתה נאכלת מפני שיש לו חלק בה, ואינו עולה כליל מפני שיש לה חלק בה, אלא הקומץ קרב בעצמו והשיריים קריבין בעצמן". ולהלן בשמעתין (שם, ב) "ואפילו רבנו לא פליגי". עיי"ש.

ומהאי טעמא אף הקדים רש"י בפירושו בתחלת הכתוב "והכהן המשיח תחתיו מבניו", ו(שינה ו) פירש "המשיח מבניו תחתיו". דכוונת רש"י בזה היא לאפוקי (מפשוטו של מקרא) פירוש ר"י אהאי קרא, דלפירוש ר"י נמצא ש"מבניו" (וממילא גם – "תחתיו") לא קאי על "משיח", אלא על "עשה גו" – ופירוש הכתוב הוא (כנ"ל) "והכהן המשיח" אם מת אזי "תחתיו מבניו יעשה אותה", בניו מביאין את קרבן המנחה תחתיו. ורש"י שולל פירוש זה בפשוטו

41) ולהעיר מדברי התוס' שהובא לעיל סו"ב – החילוק בין ר"י לר"ש אי אצטריך קרא לאשמעינן כולה תקטר.

42) ועיין ברמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ב ה"ג ואילך.

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

גדר הדלקת המנורה מאש המזבח

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה
אש שנאמר בה תמיד היא שמדליקין בה את
הנרות שנאמר בה להעלות נר תמיד אף היא מעל
המזבח החיצון תוקד
(ו. ו. רש"י)

ביומא (מה, ב), הובא דין זה, בסגנון אחר קצת.
דאי' שם: "אש תמיד שאמרתי לך לא תהא אלא
בראשו של מזבח". ורש"י שינה וכתב "אש שנאמר
בה תמיד כו' אף היא מעל מזבח החיצון תוקד".
ויש לעיין בטעם השינוי.

ויש לומר שבזה הגדיר את דין הדלקת המנורה
מאש המזבח.

דהנה יש לחקור באם חיוב זה הוא דין בהדלקת
המנורה, שיש חיוב להדליק את המנורה מאש
המזבח, או שהוא דין באש המזבח, דיש חיוב
להשתמש באש זה גם להדלקת המנורה.

ומהנפק"מ בזה, אם מאיזה טעם אין אש
במזבח:

אם נאמר שהוא דין בהדלקת המנורה, הנה
באם אין אש במזבח א"א להדליק את המנורה, אך
אי נימא שהוא דין באש המזבח הרי באם אין אש
במזבח, וודאי שאין חיוב להדליק את המנורה מאש
זה, ואפשר להדליקה מאש אחר.

וזהו שכתב רש"י "אש שנאמר בה תמיד כו' אף
היא מעל המזבח החיצון תוקד", כי ס"ל שאין זה
דין בהדלקת המנורה, כ"א באש המזבח. שצריכים
להשתמש באש המזבח לא רק לשאר הדברים
שמדובר עליהם בפסוקים אלו, כמו "העולה על
מוקדה על המזבח" וכיו"ב, אלא גם להדלקת
המנורה ש"אף היא מעל המזבח החיצון תוקד".

(ע"פ לקו"ש ח"ו עמ' 53 ואילך)

שתי הפעולות בהקטר חלבים ואיברים

זאת תורת העולה גו' כל הלילה
בא ללמד על הקטר חלבים ואיברים שיהא כשר
כל הלילה
(ו. ב. רש"י)

כתב הרמב"ם בנוגע להקטר חלבים ואיברים (הל'
מעשה הקרבנות פ"ד ה"ב) "אמרו חכמים שאין מקטירין
האמורין ואיברי העולה אלא עד חצות הלילה".

ולכא' צ"ע בדבריו, דהרי ידוע הכלל (הובא
בט"ז אר"ח סו"ט תקפ"ח) ש"אין כח ביד חכמים לאסור
דבר שפירשה התורה בפירוש להיתר", וא"כ מכיון
שכתבה התורה בפירוש שהקטר חלבים ואיברים
"יהא כשר כל הלילה", איך יש כח ביד חכמים לאסור
הקטרתן אחרי חצות (וראה בשדי חמד כללים מערכת יו"ד
כלל י"ז שמביא מכמה אחרונים שגם להרמב"ם ס"ל ככלל זה).

וי"ל בזה, דהנה בהעלאת האיברים על המזבח,
נפעלים שני דברים: א. הקרבת והקטרת הקרבן. ב.
מניעת הקרבן מלבוא לידי נותר.

והנה, בהעלאת האיברים בלילה, נפעל רק העניין
השני ולא הראשון. דהרי כל עבודות המקדש עבודתן
ביום ולא בלילה, וגם הקרבת הקרבנות בכלל עבודות
המקדש היא. והעלאתן על המזבח בלילה הוא רק כדי
שלא יבואו לידי נותר.

ונמצא, שבהעלאת האיברים ביום יש בה עבודת
הקרבה, וגם מניעה מנותר, משא"כ בלילה יש בה רק
מניעה מנותר, ולכן לתחילה יש להקטיר החלבים
והאיברים רק ביום (ראה רמב"ם שם ה"ג).

ועפ"ז יש ליישב דעת הרמב"ם, דסבירא לי'
שהכלל ד"אין כוח ביד חכמים לאסור דבר שפירשה
התורה בפירוש להיתר" הוא רק בדבר שיש בו משום
מצווה. דאזי אין כוח ביד חכמים לאסור דבר שציוותה
תורה בפירוש לעשותו. משא"כ אם אין בדבר מצוה,
והוא רק שהתירה תורה לעשות כן כדי שלא יבואו
לידי איסור, שפיר יש כוח בידי חכמים לאסור.

(ע"פ לקו"ש ח"ג עמ' 948 ואילך)

דרשת שבת הגדול - "להורות דרכי ה'"

התכלית והעיקר הוא קיום מעשה המצוות / הרגש שבלב בעת עשיית המצוה אינו אלא "דרך" שהמצווה תהי' יותר בשלימות / באם אין הרגש הלב בתומ"צ מוכרח שמושקע ההרגש בענינים אחרים / רצון השי"ת שתחדור המצוה בכל כוחות האדם ולא בכח המעשה לבדו / דרשות שבת הגדול ושבת שובה - הקדמה לב' אופני העבודה שבתקופת ניסן ותקופת תשרי.

דרשת שבת הגדול - להורות דרכי ה'

א. בשו"ע רבינו הזקן הל' פסח (סי' תכט ס"ב) מובא הדין בנוגע ל"שבת הגדול": "נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפני הפסח אם אינו ערב פסח, והלכות החג דורש בשבת שובה. . והעיקר לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד להם המעשה אשר יעשו". ויש לדייק בלשונו שמחלק ואומר ב' ענינים שונים, "לדרוש ולהורות להם דרכי ה'", ובנוסף לכך "וללמד להם המעשה אשר יעשו". ונראה שכוונתו בזה הוא דמלבד הלכות החג הנוגעים למעשה, יש לדרוש ולהורות בשבתות אלו גם "דרכי ה'".

ויש לבאר מה הם "דרכי ה'", ומדוע דוקא בשבתות אלו, שבת הגדול ושבת שובה, יש לדרוש ולהורות בנוגע ל"דרכי ה'".

1) ומשנה בזה מלשון המג"א (סק"א) שכ' "ללמד" (ללא וא"ו המוסיף), שהכוונה בדבריו לכאור', שה"ללמד להם המעשה אשר יעשו" הוא פירוש למ"ש לפנ"ז "לדרוש ולהורות להם דרכי ה'", היינו שהכוונה בהוראת דרכי ה' הוא לימוד המעשה אשר יעשו. אך מכך שבשו"ע הוסיף וא"ו ("וללמד כו") יש לדייק שמפרש בזה שהם ב' ענינים שונים (הוראת דרכי ה', ולימוד הלכה למעשה), כבפנים. ועיין במקורי הדברים הוכחות נוספות מלשון שו"ע רבינו לחילוק זה.

לקראת שבת

כאן קושיא משינוי הלשון בין שני הפסוקים, מה שבפסוק הראשון (המדבר על מנחת הכהן המשיח) נאמר "כליל תקטר"; ובפסוק השני (המדבר על "וכל מנחת כהן") נאמר "כליל תהי'".³⁵

ומשינוי זה בין הפסוקים דייק רש"י שאלו הם ב' ענינים ואופנים שונים זה מזה ב"כליל" - ודבר זה מודגש ומבואר באריכות לשון רש"י. דעל "כליל תקטר" פירש רש"י "אין נקמצת להיות שירי' נאכלין אלא כולה כליל", פירוש, דבאריכות לשונו בא רש"י להודיע ברור כוונתו ש"כליל תקטר" אינו בא לשלול את ענין הקמיצה, והמנחה ודאי טעונה קמיצה, מיהו הויא קמיצה ש"אין שירי' נאכלין" אלא מוקטרין אף הם ע"ג המזבח³⁶ - "קומץ קרב לעצמו ושירים קרבין לעצמן", וזהו בדומה לדעת ר"ש במנחות (עב, ב במתני') גבי מנחת חוטא של כהנים³⁷. וזהו פירוש "כליל תקטר" - שהכל (בין הקומץ ובין השיריים) מוקטר ע"ג המזבח³⁸.

35) עיין בזה במפרשי התו"כ עה"פ כאן. וכן בסוגיין במנחות שם, ולהלן עד, א. ובמפרשים שם. וראה עוד לקמן בפנים.

36) וכ"כ במשכיל לדוד בפרש"י כאן.

37) במשכיל לדוד כתב 'והיינו אליבא דר"ש כו' ופירש כוונתו משום דפשטא דמלתא משמע הכי" (וראה נחלת יעקב בפרש"י כאן). וצ"ע דלכאורה לדעת ר"ש הוא רק במנחת חוטא של כהן. וראה לשון הרמב"ם בפיה"מ מנחות במתני' שם שכתב "מפני שהיא מנחת חוטא". וראה עוד בסוגיית הגמ' לקמן במסכתין עג, סע"ב ואילך ובחידושי הרשב"א שם.

38) ועיין עוד בזה במנחות עד, א בענין קומץ קרב בפ"ע ושיריים בפני עצמן. בפרש"י שם ד"ה דלמע' ובשטמ"ק שם אות ה' נקטו, דלר"ש "בפני עצמן משמע דלא במקום המערכה והיינו תפוח". אמנם מדלא פירש רש"י בפשוטו של מקרא שיש חילוק בהקטרתם משמע דלדרכו בפירושו על התורה (בדרך הפשט) השיריים נקטרים במקום הקומץ אלא שנקטרין לאחריו.

ברור כלל מה נשתנה או נוסף בהבנת הפסוק עי"ז. ועיין במפרשים מה שביארו כל אחד לפי דרכו.

ונראה לבאר באופן חדש, בהקדים עוד קושיא בדיבורו השני בפסוק זה, שהעתיק התיבות "כליל תקטר" ופירש: "אין נקמצת להיות שירי' נאכלין אלא כולה כליל", ותמוה, מה בא לחדש בדבריו בפירוש תיבות הכתוב, הא פשטות הלשון "כליל תקטר" אין לה אלא פירוש אחד, שמקטירין את כולה (ע"ג המזבח), ואין נשאר דבר לאכילה. ויתר על כן, הלא רש"י עצמו נקט לעיל (פרשתנו ו, יז) לשון זו: "אין לי. . . אלא מנחת ישראל שהיא נקמצת, מנחת כהן שהיא כליל כו" - ולא הוסיף ביאור בזה. הרי שפירוש הלשון "כליל" מובן בפשטות (- שמקטירין באש את הקרבן כולו³⁴), וא"כ אמאי הוצרך רש"י לבאר זאת כאן, ובאריכות רבה - "אין נקמצת להיות שיריה נאכלין אלא כולה כליל". והקושיא רבה יותר, כי להלן על הפסוק שלאחרי זה (ו, יז) - "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל" - פירש רש"י את התיבה "כליל" בזה הלשון: "כולה שוה לגבוה". ותמוה ביותר מה שבתחילה נקט רש"י הלשון "כליל" ללא כל פירוש בזה; לאחר מכן ביאר שפירושה "אין נקמצת כו", ורק אחרי כל זה פירש את תוכן התיבה "כליל".

ולדברינו יש לבאר, דבכל זה בא רש"י לתרץ דבר בפירוש תיבות הכתובים, כי ישנה

34) ועפ"ז לכאורה גדול הדוחק בפירוש הרא"ם כאן "שלא יחשוב החושב שגם זו נקמצת ושירי' נאכלים כו' ויהי' פירוש כליל כל המנחות ופירש תקטר הקומץ שלהן כאילו אמר שכל המנחות יוקטר הקומץ שלהן".

נקרא "יום המשח אותו", כלומר, "יום המשח אותו" עצמו נמשך; ויסוד זה מוסיף לנו הסבר בגדר "מנחה תמיד" זו – שתוכן התמידיות הוא, שבכל יום חל עליו החיוב להביא קרבן מנחה זה, כאילו הי' זה "יום המשח אותו".

ומעתה יש לומר דטובא נפקא לן מינה להלכתא. כי לפי הסבר זה בגדר "מנחת תמיד", נמצא, שחביתיה כה"ג הקרבים בכל יום הם בגדר מנחת חינוך ("ביום המשח אותו")²⁸, וממילא נמצא מקום לומר, שכשם שאסור לכה"ג לכתחילה לעשות שום עבודה קודם שיביא את מנחת חינוכו (עיין בזה בסוגיאין. וברמב"ם הל' כלי המקדש פ"ה הט"ז²⁹) – כן הוא גם בכל יום ויום, שאסור לו (עכ"פ – לכתחילה)³⁰ לעשות שום עבודה קודם שיקריב את מנחת החביתין.

ועפ"ז יש לבאר לכאורה גם דעת הירושלמי (שקלים פ"ה ה"ג) דבו ביום שנתקרב תחילה לעבודה בו ביום נתמנה להיות כה"ג מביא שתיים אחת לחינוכו ואחת לחובת היום [אם תמצי לומר שאין זה רק קס"ד – עיין בזה במפרשי הירושלמי שם], ולא בעי ג' מנחות (אחת מדין

28) ע"פ הנ"ל בפנים שזוהי הכוונה בתו"כ – מובנת ג"כ סברת הקס"ד בתו"כ (לקמן פסוק יד (ספ"ד)) דמנחת חינוך (של כהן הדיוט) דומה למנחת חביתין: "יכול מה אהרן מביא בכל יום אף בניו כו' מה אהרן דוחה את השבת אף בניו כו'", והוצרך לימוד מיוחד לשלול זה. ע"ש.

29) וראה במשנה למלך שם ועוד בגירסת התו"כ פרשתנו עה"פ (ו, יג) – אם עבודתו פסולה או כשירה. וראה במפרשי הירושלמי שקלים פ"ה ה"ג.

30) כן משמע במאירי שקלים שם: "ואם עבר כה"ג ועבר קודם שיקריב מנחת חביתיו שבכל יום עבודתו מ"מ כשרה. והוא הדין לכהן הדיוט ביום חנוכו כו'". (ולהעיר ממאירי יומא ה, ב: ועשירית האיפה שכל כהן מקריב ביום חינוכו וכהן גדול בכל יום, שמפרש דלא כפרש"י שם).

חינוך הדיוט ואחת מדין חינוך כהן גדול ואחת מעבודת היום דחביתי כה"ג), דלדברינו יש לומר שהטעם בזה הוא לפי שמנחת חביתין עולה לו³¹ לחינוך כה"ג³² (ודלא כמ"ש בתקלין חדתין שם דהא דחינוך כה"ג היא שעולה ג"כ לתחילת עבודה (חינוך כהן הדיוט)).

ומעתה יש לומר דזהו גוף סברת החילוק בין הבבלי והירושלמי בזה, דבבלי מצינו (מנחות עה, א) להדיא דאם נתקרב באותו יום לעבודה בכלל בעי ג' מנחות³³.

ו

יבאר על יסוד החקירה הנ"ל עומק פירוש רש"י בפרשתנו גבי "כליל תקטור" במנחת חביתי כה"ג

ע"פ כל הביאור הנ"ל בחביתי כהן גדול, בב' הסברות הנ"ל אם הם בגדר (כעין) קרבן ציבור או שהם קרבן יחיד (של הכה"ג) – יש לתרץ כפתור ופרח גם פירוש רש"י על הפסוק (פרשתנו ו, טו) "והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה. . . כליל תקטור". דהנה, רש"י שם העתיק את התיבות "המשיח תחתיו מבניו", ופירש: "המשיח מבניו תחתיו". וכבר נתקשו המפרשים (רא"ם, גו"א, שפ"ח, ח' ופי' מהרי"ק. ועוד), מה נתכוון לומר בפירושו, שלכאורה כל תוכנו אינו אלא היפוך סדר התיבות בפסוק, ותו לא מידי, ואין

31) וכן משמע דעת המאירי שקלים שם, שכותב בהמשך להנ"ל (בהערה הקודמת): ונמצא שאם ביום שנתחנן לעבודה נתמנה כהן גדול מביא שתי מנחות חביתין אחת לחנוכו ואחת לעבודת היום.

32) ועיין ברמב"ם שם סה"י: "ומעשה שלשתן שוה הוא". ובמשנה למלך שם.

33) ועיין עוד רמב"ם שם הי"ז ובנ"כ שם. וראה עזרת כהנים (תוספת העזרה) לתו"כ שם. ואכ"מ.

התכלית והעיקר הוא קיום מעשה המצוות

ב. "דרך" אינה תכלית ומטרה לעצמה, כ"א מה שעל ידה באים להתכלית והמטרה. דכשם שהוא בדרך גשמית, שענינה שמהלך בה האדם על מנת שיבוא למקום חפצו, כ"ה גם בכלל, ש"דרך" ענינה מה שעל ידה באים להמטרה והתכלית, אך היא עצמה אינה אלא אמצעי.

ובזה יש לפרש גם בנדו"ד, דמה שבשבת הגדול ובשבת שובה יש להחכם "להורות להם דרכי ה'", הנה דרכי ה' הם הדרכים שע"י יבוא האדם להתכלית והמטרה, לעיקר העבודה.

דהנה, תכלית המטרה שלשמה ברא הקב"ה את העולם, הוא בכדי שיקיימו בני" תורה ומצוות בפועל, שזהו "המעשה אשר יעשון", החובה המוטלת על כל איש מישראל לקיים כל תרי"ג מצוות התורה בשלימותם. אך ישנו הענין ד"דרכי ה'", שהם הדרכים שעל ידם ניתן לבוא לקיום התומ"צ בשלימות.

דהנה ידוע אשר "מצוה בלא כוונה כגוף בלא נשמה" (ראה לקו"ת מהאריז"ל ר"פ עקב. של"ה מסכת תמיד עמוד התפילה ענין חנוכה (רמט, סע"ב). תניא פל"ח. ועוד), היינו שקיום המצוות צריך להיות בכוונה רבה ומתוך חיות והתלהבות, שלזה צריך אדם שיוקבעו בליבו אהבה ויראה להשי"ת.

דכשיש לאדם אהבה ויראה להשי"ת אזי קיום המצוות אצלו אינו כמעשה בעלמא שעושהו מצד הצייווי גרידא, כ"א שאהבתו להשי"ת ויראתו הימנו, הם פועלים שיעשה המצוה מכל נפשו וליבו, מתוך חיות והתלהבות וכוונה רבה.

דאף שעיקר הענין הוא קיום מעשה המצוה עצמה, שהרי גם אם יכוון האדם כל כוונות המצוה שישנם בספרים, ובנפשו פנימה יחוש וירגיש קרבה גדולה להשי"ת מצוה המצוה, וכל עניניה של המצוה ינחונו אצלו בהנחה גמורה, אך את מעשה המצוה לא יקיים, הרי לא עשה כלום, ואדרבה, בזה שלא קיים המצוה עבר על רצונו ית', כיון שרצונו השי"ת הוא קיומה המעשי של המצוה. אך מאידך גיסא, הדרכים המביאים לידי קיום המצוות בשלימות הוא כשמקיימם בכוונה הראוי' ומתוך אהבה ויראה, "דרכי ה'".

באם אין הרגש הלב בתומ"צ מוכרח שמושקע ההרגש בענינים אחרים

ג. אמנם זה דורש ביאור, מדוע אכן "מצוה בלא כוונה כגוף בלא נשמה". דכיון שהרצון ה' הוא מה שעושה המעשה הגשמי שבמצווה, אזי הן אמת שהאהבה והיראה מוסיפים חיות לקיום המצוה, אך מה בכך שאינו מקיימם בחיות, הרי עיקר הענין ישנו בידו – שהרי קיים רצון ה'. ומהו א"כ ההכרח ב"דרכי ה'", עד שנחשבים כנשמתה של המצוה.

ולכל לראש, ברור הדבר שבטבע האדם כן הוא, שכשעושה האדם מעשה מצד הצייווי גרידא, ואין לו כל חיות בעשיית אותו מעשה, ורק עושהו כמצוות אנשים מלומדה לצאת ידי חובתו, הרי סוכ"ס יפגע הדבר גם בעשיית המצוה עצמה?²

2) נוסף לכך שיעשה רק המוטל עליו מעיקר הדין, ולא יהדר במצוות, דמכיון שמקיים המצוות רק לצאת ידי

דהנה טבע טבוע בכל אדם, שמוכרח שתהי' לו חיות והתלהבות באיזה ענין, ובאם מקיים המצוות ועבודת ה' אצלו אינה מתוך חיות, ברור הדבר שחיותו והתלהבותו מושקעים בענינים אחרים הזרים לתומ"צ, דאין שייך במציאות שלא יהי' לאדם איזה ענין שבו מושקעים חיותו ופנימיותו.

וכיון שכן, כאשר אין חיותו ופנימיותו מושקעים בקיום המצוות, הנה אף שעתה מקיים מעשה המצוות בשלימות ואינו עובר ח"ו על עבירות שבתורה, אעפ"כ מכיון שאין לו חיות בקיום המצוות, ברור שחיותו היא בדברים אחרים שאינם עבודת השי"ת, ובמשך הזמן יפתחו יצרו הרע לחפש היתרים גם לענינים שהם סרך איסור, וכהכלל (אבות ד, ב) "עבירה גוררת עבירה", ימשכהו לענינים שהם איסורים ממש, ועד שח"ו יעבור על איסורים חמורים גם מבלי לחפש היתרים בנפשו.

שמזה מובן שקיום המצוות מתוך אהבה ויראה, אינם רק כתוספת למעשי המצוות עצמם, כ"א שהם "דרכי ה'", הדרך היחידה להישמר מלירד בקיום התומ"צ עצמם.

אך נוסף לזה, אף אם הי' לו להאדם דרך אחרת להבטיח שיעמוד חזק על המשמר, ולא יזוז אפי' כמלא הנימה מקיום השו"ע לפרטי פרטים, שאזי ישנה הקס"ד שאינו זקוק לאהבה ויראה, ולחיות בקיום המצוות, הנה האמת אינו כן, וגם איש כזה זקוק לעבודת המדות, כיון שעבודה זו נוגעת לקיום המצוות עצמם, שאינו דומה מצוה המתקיימת מתוך חיות פנימית למצוה המתקיימת באופן של "מצוות אנשים מלומדה", שלכן העבודה פנימית היא הדרך העולה בית א-ל, "דרכי ה'" (וכדלקמן).

רצון השי"ת שתחדור המצוה בכל כוחות האדם ולא בכח המעשה לבדו

ד. ידוע מה דאיתא במדרש במדרש (ב"ר פמ"ד) אשר המצוות ניתנו "לצרף בהם את הבריות", היינו שיהודי המקיים מצוות, פועלות המצוות זיכוך בנפשו ומקשרות אותה להשי"ת. ונפש האדם הרי כוחות שונים יש בה, והכוונה בכך שעי" המצוה תזדכך נפשו ותתקשר בהשי"ת, היא שכל חלק וכוח מנפשו תהי' קשורה בכך, שתהי' כל מציאותו דבוקה בה'.

והנה, כשמקיים המצוה ללא חיות פנימית, הרי אף שכח המעשה שלו, הכח בו עשה המצוה, נתקשר לה', אמנם שאר כוחות נפשו, מחשבתו שבראש ורגשותיו שבלב הרי אינם קשורים באותה העת להקב"ה. אך רצון ה' הוא שכל כולו יתקשר עמו בעת עשיית המצוה ולא רק כח המעשה.

וזה מתקיים רק כאשר מקיים המצוה מתוך אהבה ויראה, דעי"ז יש לו חיות פנימית בעשיית המצוה, שאזי כח המעשה שלו אינו נפרד מרגשות לבבו, וכל כולו נתון בקיום המצוה. אמנם יש להדגיש, שאעפ"כ נשארים החיות וההתלהבות שיש בקרבנו בעת עשיית המצוה רק בגדר "דרכי ה'", ועיקר הענין הוא מה שמקיים המצוות בפועל.

ביאור הדברים:

חובתו, הרי הוא יוצא גם באם אינו מהדר במצוות, ורק כשעושה מתוך אהבה ויראה יבוא גם להידור מצוה, כך שישנה מעלה ושלימות בעשיית המצוה מתוך אהבה ויראה, שעי"ז יבוא לקיימם בהידור ובשלימות יותר.

על "מנחה תמיד" הוא (גם) לדורות, דהא מנחה זו היא בדומה לקרבן התמיד הקרב בכל יום. ודוקא לדעת ר' יהודה, מאחר דהוי קרבן יחיד, קרבנו של כה"ג עצמו, ולא מצינו קרבן יחיד הבא "תמיד", בכל יום – הלכך איצטריך לילפותא מיוחדת שמצוות ההקרבה של קרבן יחיד זה "חוקה לעולם תהא, שבכל יום יקריבנה".

וע"פ האמור יש לומר בעומק יותר, שהחילוק ביניהם אינו רק אי איצטריך כאן ללימוד מיוחד או לאו, אלא החילוק הוא גם באופן וגדר התמידיות דאמר רחמנא בקרבן זה.

ובהקדים יסוד גדול שיש לומר, דהחיובים התמידיים שעל הציבור אינם באופן שבכל יום חל חיוב אחר (חדש), אלא זהו חיוב אחד תמידי (שהוא נמשך), כשם שהציבור עצמו הוא מציאות אחת (נמשכת ותמידית), כנ"ל. ושוב עד"ז יש לפרש בנוגע לחביתי כהן גדול. דלפי הסברא שהם ע"ד קרבן ציבור, חיוב הקרבתם (באופן של "מנחה תמיד") – הוא חיוב אחד תמידי (להקריב בכל יום ויום), החל על הכה"ג ביום שנמשך ונתחנך לעבודה, ע"ד חיוב קרבן תמיד²⁵ שעל הציבור. אבל לפי הסברא שהם קרבן יחיד, הרי מאחר שענין זה של תמידיות ומפרש במנחת בכורים שם, שהברית כרותה לעולם שאין ציבור מת. ובחסדי דוד שם: דקרי רחמנא לציבור חק עולם כלומר מה שהברית כרותה לו שלא יפסוק לעולם והיינו כדאמרינן איש נכרת ואין ציבור נכרתין.

25) אבל להעיר מצפנת פענח מהד"ת (כו, א; פח, א) דשקיל וטרי כהנ"ל גם בקרבן תמיד, אי חיובו הוא בכל יום ויום פרטי להקריב אחד בבוקר ואחד בערב או דהוי חיוב תמידי אחד שבכל יום יקריב שני תמידים. ולפי המבואר לעיל בפנים לכאורה משמע בפשטות דחיוב התמידים הרי הוא כאופן הב'.

ה

יבאר עפ"ז חידוש דברי התו"כ כאן, דנמצא שמנחה זו היא בגדר מנחת חינוך לעולם

ומעתה יש לתרץ עוד קושיא בענין זה, בדרשת תורת כהנים על הפסוק "זה קרבן אהרן ביום המשח אותו גו' מנחה תמיד", וז"ל: מיום שנמשח מביא עשירית האיפה עד עולם, או אינו אומר ביום המשח אותו [אלא] ביום שנמשח מביא עשירית האיפה ומפסיק, תלמוד לומר מנחה תמיד. הא מה אני מקיים ביום המשח אותו ביום המשח מביא עשירית האיפה עד עולם.

דלכאורה קשה, מהו שתירץ ד"ביום המשח אותו" משמענו ש"ביום המשח מביא כו' עד עולם", והרי אף אילו נאמר "מנחה תמיד" ותו לא, ידעינן כבר שעליו להביא קרבן זה לעולם, מיום שנעשה כהן גדול ("יום המשח אותו"). ועיין בזה בארוכה מה ששקלו וטרו בזה במפרשי התו"כ התם, ופירושה לכאורה דחוק.

אמנם ע"פ הנ"ל יש לומר שחידוש עמוק השמיענו התו"כ כאן, והוא שכל יום "עד עולם"

26) פירוש, מצד הלימוד שבתו"כ (דלקמן בפנים) מ"ביום המשח אותו" (כי לולא זה הי' אפשר לומר שאין בזה גדר של תמידיות, כי אם רק חיוב להקריב בכל יום).

27) ראה בדומה לב' הסברות הנ"ל – באנציקלופדי' תלמודית שם. וש"נ.

וכ"כ במנחת חינוך¹⁹ (מצוה קלו). וזה חידוש רבתי, כי בשלימא הזכרים הרי הם בגדר הבאת מנחת חביתין. לא מיבעי אם אחד מבניו ראוי למלא את מקומו, וממילא יתמנה אח"כ להיות כהן גדול (והרי הוא כהן גדול ככה כבר מעכשיו), אלא אפילו בניו סתם, שהם כהנים סתם (וכן יהיו לעולם), הם בגדר זה, שהרי הם מביאים מנחת חביתין ביום שנתחנכו. ומעתה צריך עיון, מנין לר' יהודה חידוש זה, שגם היורשים (סתם – וגם בנות בכלל) חייבים להביא קרבן זה, ולא רק (כמפורש בפסוק) "בניו".

ולהנ"ל נמצא שכבר תירץ זאת הרמב"ם במש"כ "עבור כפרתו", ושוב אין זה בגדר קרבן שלהם, אלא זהו קרבן של אביהם, ורק שהם המביאים אותו עבור אביהם מתורת היותם "יורשים", ושוב לא שנה זכרים ולא שנה נקיבות ובלבד שיהיו בתורת יורשי להביא עבורו את קרבנו שלו.

ד

יבאר עפ"ז פלוגת הנך תנאי בסוגיין אי איצטריך קרא לאשמעינו דמנחה זו קריבה בכל יום

ע"פ הנ"ל, שמחלוקת ר' יהודה ור' שמעון תלוי' בפלוגתא בגדרה של מנחת חביתין (גם היכא שהכה"ג עצמו מקריבה) – יתבאר בטוב טעם מה שמצינו בהקרבת החביתין. דהנה,

הו"ל לר' יהודה דין זה בפירוש (ולא רק לרמזו בלשון "יורשין"). ומכל שכן הרמב"ם שהוא ספר הלכות (אלא שאינו רגיל להביא דינים מחודשים – יד מלאכי, כללי הרמב"ם אות ה).

19 וראה צפנת פענח על הרמב"ם הל' שקלים שם. אבל בשפת אמת בסוגיין כתב דאין החביתין באין אלא מבנים זכרים.

להלן בסוגיין קא פריך הש"ס "ור' יהודה האי חק עולם מאי עביד ליי", ומשני "חוקה לעולם תהא", וביארו התוס' (ד"ה חק) כוונת הדבר: "דהוה אמינא אהרן מקריב חביתין בכל יום ובניו בשעה שנעשו כהנים גדולים אע"פ שכבר נתחנכו בכהונת הדיוט"²⁰, ולהכי איצטריך קרא ללמדנו "חוקה לעולם תהא שבכל יום יקריבנה"²¹ (לשון רבינו גרשום בסוגיין), והסיקו התוס' שם "ור' שמעון לית לי האי סברא".

ולכאורה יש לעיין טובא, במאי סברא קא מיפלגי אם לומר שהדבר מובן מאליו שמנחת חביתין באה בכל יום (גם לדורות) או דאיצטריך לימוד מיוחד על זה.

אמנם לדברינו מתחוויר הדבר היטב בטעם וסברא, כי העבודות התמידיות שבמקדש הן של הציבור, וידוע היסוד שהובא לכמה דינים דהצבור הוא מציאות תמידית ונצחית²², וכהא דקיי"ל דציבור לא מת (ראה הוריות ו, א²³). ולהכי, לדעת ר' שמעון שחביתי כהן גדול הם ע"ד קרבן ציבור²⁴, לא איצטריך ללימוד מיוחד שהציווי

20 ולכאורה כן היא גם כוונת רש"י דפירש "שתהא מצוה זו נוהגת לדורות". וראה בארוכה בביאור הרי"פ פערלא לסה"צ להרס"ג ח"ג פרשה מט (ושם קצה, סע"ד ואילך).

21 ולהעיר דבצפנת פענח בהשמטות להל' שקלים שם (ועד"ז במכתבי תורה מכתב קמט) מפרש פירוש מחודש בדרשת ר"י חוקה לעולם תהא: ר"ל כמו היום הראשון לאחר שהביא שחרית חייבים היורשים להביא כן לעולם.

22 ראה בזה בצפנת פענח בשו"ת ווארשא סי' קמג. וראה במהד"ת צ, ב. ובכ"מ.

23 וראה גם מכתבי תורה הנ"ל. וראה מפענח צפונות פ"א סי"א וי"ג.

24 להעיר שבתוספתא מנחות שם יליף ר"ש משל ציבור "שנאמר חק עולם מי שהברית כרותה לו".

הכוונה בהנתבאר לעיל – שרצון ה' הוא שיקיים האדם את המצוות מתוך חיות והתלהבות פנימית – אינה שכשם שרצון השי"ת הוא בהמעשה של המצוה כן רצונו גם בחיות הפנימית, כ"א שהרצון והתכלית הוא במעשה המצוה, אלא שמעשה זה צריך להיעשות בחיות והתלהבות פנימית.

והיינו, שמה שמקשר את האדם להקב"ה הוא העשי' עצמה. אלא שבאם עושה מעשה המצוה כמצות אנשים מלומדה מתקשר רק כח העשי' שלו בהשי"ת, ושאר כחות נפשו אינם קשורים להקב"ה באותה שעה.

אך באם עושה המצווה מתוך עבודה פנימית, בחיות ובהתלהבות, אזי ההתקשרות בהשי"ת שנפעלת ע"י עשיית המצוה חודרת גם בפנימיות לבבו ונפשו, שגם כוחותיו הפנימיים קשורים להשי"ת, כיון שהם הכניסו חיות במעשה המצוה.

והטעם לזה שעיקר המקשר את האדם להקב"ה הוא העשי' ולא רגש הלב, מבואר בחסידות באריכות³, דכיון שתכלית ומטרת בריאת העולמות הוא מה ש"נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים" (תנחומא נשא טז ועוד), שרצה השי"ת שיהי' העוה"ז, עולם המעשה, דירה ומשכן לקדושתו ית'. ולכן עיקר התכלית והמטרה הוא שהאדם יקיים את המצוות במעשה, ולכן מה שממשיך קדושה לעולם, ומקשר את האדם עם הקב"ה הוא המעשה הגשמי של המצוה.

אך כשמקיים המצווה מתוך חיות פנימית, הרי מעשה המצווה עצמו הוא באופן אחר, באופן נעלה יותר, כגוף עם נשמה, ואזי ממשיך הקדושה שנמשכה ע"י המעשה גם בשאר כוחות נפשו, במוחו וליבו.

וזהו מה שהמדות שבלב הם "דרכי ה'", כי המטרה היא להעלות גם את הדברים הגשמיים להיות מכוון לשבתו ית', וזהו ע"י ה"מעשה אשר יעשו" – מעשה המצוות. והמדות שבלב הם "דרכי ה'" שע"י יזדככו גם שאר כוחות האדם, ויהיו קשורים להקב"ה.

דרשות שבת הגדול ושבת שובה – הקדמה לב' אופני העבודה שבתקופת ניסן ותקופת תשרי

ה. ועפ"ז מובן מה שכתב רבינו הזקן שבשבתות אלו (שבת הגדול ושבת שובה) יש לדרוש ולהורות להם דרכי ה'" כהקדמה לה"וללמד להם המעשה אשר יעשו", היינו שבשבתות אלו ידרשו החכמים ויעוררו את העם לעבודה פנימית, שיעבדו את השי"ת ויקיימו מצוותיו לא כמצוות אנשים מלומדה, כ"א מתוך אהבה ויראה המביאים חיות פנימית בקיום מעשי המצוות.

ומה שנקבעו ב' שבתות אלו דייקא, לדרוש ולעורר בהם על "דרכי ה'", הטעם לזה הוא ע"פ

3 ראה תניא פל"ו. ובפ"מ שם ביאר בארוכה מה שה"אהבה ויראה" הם "גדפיין" המרוממים מעשה המצווה, אף גוף העניין הם מעשי המצוות עצמם. ובעוד ריבוי מקומות.

המבואר בספרי חסידות שישנם ב' סוגי עבודה, עבודת הצדיקים שענינה המשכת הקדושה מלמעלה בתוך העולם, ועבודת הבעלי תשובה, שענינה מה שעל הנברא להתעלות ולהתקרב אל בוראו. וב' עבודות אלו מתחלקים הם בכללות לימי תשרי – עבודת הבע"ת, וימי ניסן – עבודת הצדיקים.

וי"ל שלכך נקבעו ב' שבתות בכל תקופה לעורר על דרכי העבודה של אותה התקופה. (ועיין בזה בלקו"ש ח"א ע' 231 ואילך, ובהנסמן בהערות שם).

ו. ויש לבאר דיוק הלשון בשו"ע שם, שבנוגע למצוות הלשון הוא "המעשה אשר יעשון" – "מעשה" לשון יחיד, וב"דרכי ה'" נוקט לשון רבים, דהחילוק פשוט:

בנוגע לעצם קיום המצוה, הנה בזה אין חילוק בין איש לרעהו, וכל איש מישראל, מהגדול שבגדולים עד לקטן שבקטנים נצטוו לקיים את מעשי המצוות באותו האופן, היינו שישעבד את כח המעשה שלו להקב"ה.

משא"כ כשמדובר בעבודה פנימית, לקשר גם את כוחותיו הפנימיים להשי"ת, הנה בזה ישנם חילוקי מדריגות, דאינו דומה העבודה הפנימית של גדול בישראל לעבודת האיש הפשוט, ועל כל אחד לעבוד את ה' מתוך פנימיות לבבו הוא, בדרגתו אשר אוחו בה, ולכן נקראו בלשון רבים "דרכי ה'".

ג

יתרין עפ"ז דברי הרמב"ם גבי מנחה זו והחידוש שהשמיענו לדינא במש"כ שמנחת היורשין היא עבור כפרת כה"ג שמת

ע"פ הנ"ל, שלשיטת ר"י הטעם שצריך להביאו משל יורשים הוא מפני שהקרוב שייך לכה"ג עצמו, יש לתרץ קושיא גדולה על לשון הרמב"ם בהביאו את ההלכה הנ"ל. דהנה פסק הרמב"ם בהך לישנא (הל' תמידין ומוספין ספ"ג): "מת כהן גדול בשחרית אחר שהקריב חצי העשרון ולא מינו כהן אחר, מביאים היורשים עשרון שלם עבור כפרתו"¹⁴. ולכאורה הוא תימה, איזה תוכן ומשמעות רצה הרמב"ם להשמיענו בהוספה זו שהיורשים מביאים את הקרבן "עבור כפרתו". וגם יל"ע הא מנא לי, ומהו מקורו של הרמב"ם לדברים אלו.

אבל לדברינו מבואר הדבר היטב, כי י"ל שכוונת הרמב"ם היא לרמז בזה את הטעם, מפני מה הדין הוא ש"מביאין היורשין", ואיזה גדר יש לקרבן כאן. דאשמעינן הרמב"ם, שהקרוב הוא (לא משל היורשים מצד עצמם, בתורת קרבן שלהם, אלא) "עבור כפרתו". פירוש, דמה שהיורשים מביאים את הקרבן, הרי זה עבור כפרתו של

קרבן ציבור היא לא רק הכא בכה"ג שמת, אלא לעולם הוא כן ואפי' כשכה"ג מקריב (ואעפ"כ כולה כליל), ושוב גם לר"ש לא איצטריך לאשמועינן הכא דכליל תקטר. זה אינו, כי מ"מ מובן דשאני כשבא משל ציבור ממש מאשר כשהוא מקריב מממונו, ולהכי בעינן לימוד מיוחד לר"ש דגם כאשר נקרב משל ציבור עדיין כליל כולה. ועיין עוד לקמן בפנים סעיף ו.

14 בביאור דברי הרמב"ם (ובפרט לתרץ הסתירה מהל' שקלים פ"ד ה"ד) – ראה מפרשי הרמב"ם שם ובהמובא באנציקלופדי' תלמודית ע' חביתין (ע' תקנא ואילך) וש"נ. תורה שלימה פרשתנו עה"פ אות קמו.

המוריש¹⁵ (כי חביתי כהן גדול הם ענין של כפרה עבור הכה"ג)¹⁶; ומעתה אין זה בגדר קרבן שלהם, אלא זהו קרבן של המוריש, והם מביאים (בתורת יורשים) את ה"קרבן של אביהם"¹⁷.

וענין נוסף בזה, בדבריים אלו תירץ לנו הרמב"ם קושיא. כי הנה ממה שר' יהודה שינה מלשון הכתוב "מבניו יעשה אותה" ואמר "יורשין", מובן, שאין כוונתו דוקא לבנים זכרים, אלא אפילו אם לא היו לכה"ג בנים זכרים, ויורשיו הן בנות – עליהן להביא את מנחת החביתין¹⁸.

15 ועד"ז כתב ברבינו גרשום בסוגיין (נב, א ד"ה ומלתא – אלא שכתב זאת בדעת ר"ש) "כגון כ"ג שמת דאם היו היורשין מביאים בעבורו היו מביאין ולא בעבור עצמן".

16 ולשונות הרמב"ם (הנ"ל סעיף ב) יש ליישב ולתרץ. ואכ"מ.

17 ראה בארוכה צפנת פענח על הרמב"ם הל' שקלים שם. ועפ"ז מבאר הא דהבנים יכולים להביא קרבן אע"פ שהם אוננים, ועוד. עיי"ש ובמכתבי תורה מכתב קמו, קמט. אבל לדבריו, הרי דין הרמב"ם הוא רק אאותו היום עצמו שמת והטעם משום שנשתעבדו נכסיו. ע"ש*. משא"כ בהימים שלאחרי זה נפסק בהל' שקלים שם דבא מתרומת הלשכה משל ציבור. ועד"ז ביארו כמה מפרשים – ראה בהנסמן בהערה 14.

אבל בלחם משנה הל' תמידין ומוספין שם כתב, דהא דפסק הרמב"ם בהל' שקלים הוא רק מהתקנה דקריבה משל ציבור ובוה פסק כר"ש, ובדין תורה פסק כר"י דבא משל יורשים. ולפי זה לדעת הרמב"ם מובן בפשטות דכאשר הכה"ג עצמו מקריב החביתין ה"ה כולו קרבן יחיד, וכפשטות לשונו הל' מעשה הקרבנות פי"ב ה"ד. ובפיה"מ בהקדמתו למס' מנחות. ואכ"מ.

18 בתוי"ט שקלים (פ"ו מ"ו) כתב "דאם לא ירשו שלא יהיו מחוייבין להביא מביתם ולהכי קרי להו יורשים" (וראה גם רש"ש בסוגיין). אבל לכאורה, לפ"ז

* בהשמטות לצפנת פענח שקלים שם (הפלאה נו, א) כתב: אך י"ל דר"י ס"ל דלעולם כן. ועד"ז כתב במכתבי תורה שם. ולכאורה כן מפורש בפרש"י בסוגיין כנ"ל ריש ס"א. וראה חסדי דוד לתוספתא שם.

והנראה בחקירה זו, דתליא מילתא בביאור טעמי הך קרבן.

דהנה, החינוך (מצוה קלו) ביאר בזה הלשון: "משרשי המצוה, לפי שהכהן גדול הוא השליח בין ישראל לאביהם שבשמים, כלומר, כי הוא הנושא תפלה אליו בעדם וע"י תפלותיו ומעשה קרבנותיו מתכפרים הם, ולכן ראוי לאיש כזה להיות לו קרבן מיוחד תמיד כמו תמידי הציבור . . ולמען זאת יועיל לו ולהם". ולפי הסבר זה נמצא, שמנחת החביתין (תמיד) של הכה"ג היא בשביל כפרת הציבור, ע"ד תמידי הציבור. ומה גם שהקרבנות חביתין כה"ג נעשית יחד עם קרבן התמיד (רמב"ם הל' תמידין ומוספין שם).

אמנם, מדברי הרבה מהמפרשים משמע ומובן, דסבירא להו שזהו (רק) קרבן השייך להכה"ג עצמו (בתורת יחיד). וכן מובן מכו"כ מהטעמים שנאמרו בזה ע"י מפרשי טעמי המצוות (ולדוגמא, עיין באברבנאל (בפרשתנו ע"פ) שהביא כו"כ טעמים, ומהם¹⁰: "כדי להכניס לפני השם בעונה ובסימני דלות כעני ואביון הנצב לפני אדון כל הארץ" (טעם הה' שם); "שרצה השם שבכל יום יהיו קרבים לפניו קרבן יחיד וקרבן צבור כו' דרך כלל ודרך פרט כו'" (טעם הט').].

הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין שם) מ"ע להקריב בכל יום, ובסהמ"צ מ"ע מ"ש שצונו שיקריב כהן גדול בכל יום תמיד, ולא כתב שנצטווה הכה"ג שיקריב וכיו"ב (וע"ד הלשון שכתב במ"ע כד, כה, כו, כח, ל. ועוד). וראה לשונו במגין המצוות שלו (מ"ע מ) שבריש ספר היד ובהכותרת להל' תמידין ומוספין מצוה ז (אלא שמשם אין ראי' כ"כ, כי כותב בקיצור ומפרט רק מי העושה).

10 ובאמת, ענין הנ"ל מודגש גם בג' הטעמים הראשונים שבאברבנאל שם (משא"כ משאר ה' הטעמים שם אין ראי' כ"כ לעניננו. עיי"ש).

ומעתה יש לומר, שהפלוגתא הנ"ל בכהן גדול שמת ולא מינו אחר תחתיו, משל מי היתה קריבה, תלוי' בין שני סוגי הטעמים הנ"ל. דלפי הסברא שקרבנו של הכה"ג הוא ע"ד קרבן צבור, מסתברא מילתא דהיכא דליכא כהן גדול שיביא את הקרבן, צריך להקריבו מהצבור עצמו, מממון הצבור. והכי משמע לכאורה בתוס' ישנים (יומא ג, א ד"ה ולטעמך (בתירוץ הב')) ובריטב"א (שם ד"ה לאו (בתירוץ הב')), דלדעת ר"ש דמשל ציבור מביאין, חביתין כה"ג (גם היכא שמקריבן בעצמו) נק' קרבן ציבור¹¹.

אמנם, לפי הסברא שקרבן הכה"ג אינו שייך לצבור, אלא הוא שייך להכהן גדול בתורת יחיד – הרי (כשמת כהן גדול) צריך להביאו משל יורשים. ומעתה יובנו היטב דברי התוס' בסוגיין (ד"ה שתהא), דמקשי "והא דבעי לקמן לר' יהודה האי כליל תקטר מאי עביד ליה", [פירוש, דלכאורה אי"מ קושיית הש"ס, שהרי גם ר"י מצי למילף כר"ש בברייתא התם, "כליל תקטר שתהא כולה בהקטרה" (שלא יעשה ממנה שיריים לאכילה, כפי' הא' ברש"י¹²)], ומשני בתוס' "כיון דהוא מנחת כהנים פשיטא דכולה כליל ולא איצטריך אלא לר"ש דקסבר משל עולם תהא". והיינו כדברינו, דלר"י דוקא הוי בתורת קרבן יחיד¹³.

11 ולהעיר, דאפי' למאי דאמרינן במנחות בסוגיין דלדעת ר"ש "תקינן דלגבי מירושים" – כתבו באחרונים שהכוונה שיגבו מהירושים חובת הציבור, והירושים ימסרו לציבור יפה יפה (קראו אורה למנחות שם. ועוד. וראה צפנת פענח על הרמב"ם הל' שקלים פ"ד ה"ד ובהנסמן לקמן הערה 14).

12 ועיין עוד לקמן ס"ו בענין פירוש רש"י זה. ועיי"ש בהערה 40.

13 ואין להקשות, דלדברינו – הא דעת ר"ש שהוא

פנינים

דרוש ואגדה

החיבור להקב"ה בקיום מצותיו

צו את אהרן (ב. י.)

בפירוש תיבת "מצוה" ישנם שני פירושים:

א. מלשון ציווי. ב. מלשון "צוותא וחיבור" (לקו"ת בחוקתי מה, ג. ועוד) שקיום המצוות מחבר ומקשר את ישראל להקב"ה.

ויש לומר ששני פירושים אלו מבארים אחד את השני:

דהנה יהודי יכול לקיים מצוות משני טעמים: א. כי מבין בשכלו היוקר והמעלה בקיום המצוות. ב. כי כך צוה הקב"ה ולכן מקיים מצוותיו בקבלת עול, ולא מצד שמבין בשכלו המעלה שבזה.

וע"ז אומרים שעיקר ה"צוותא וחיבור" להקב"ה שע"י קיום המצוות הוא כשמבטל את עצמו להקב"ה ומקיים מצותיו לא מצד שמבין כך בשכלו אלא רק מפני ה"ציווי", שכך צוה הקב"ה.

(ע"פ לקו"ת ח"ז עמ' 30)

בקשו השבונות רבים

צו את אהרן

ביותר צריך הכותב לזרוז במקום שיש בו חסרון כיס (י. ב. רש"י)

יש לעיין מדוע נאמר זירוז זה דווקא כאן בנוגע לאש המזבח ולא במצוות אחרות שיש בהן חסרון כיס?

ויש לבאר זה בעבודת האדם לקונו:

במצוות אחרות שיש בהן חסרון כיס, כצדקה וכיו"ב, אין צריך לזירוז כ"כ כי בהן בטוח האדם שהקב"ה ישלם לו בחזרה, ואפי' בלא זה סוכ"ס הר"ז כסף שלו ובכסף שלו יכול הוא לעשות ככל העולה על רוחו.

אבל כשמגיע לממון הקדש שהוא מכספי צבור, ובכספי צבור צריך להיזהר ביותר, וא"כ יכול האדם לטעון שלא דוקא שעצים למערכה הם הדברים הכי נחוצים עכשיו, ואולי יש דברים הנחוצים יותר, ולכן צריכים להשתמש בכספי הצבור לדברים אחרים.

ולכן דווקא כאן כשמדובר בכספי צבור, שם צריך הכותב להזהיר ולזרוז שכשהקב"ה מצוה לעשות משהו אין מקום לחשבונות בני אדם. וכשהקב"ה מצוה שצריך עצים למערכה וודאי הדבר שזהו מה שצריכים לעשות עם הכסף.

(ע"פ שיח"ק תשל"א עמ' 30 ואילך)

בגדר מנחת חביתי כה"ג

יחקור בפלפול ובראיות אם היא בתורת קרבן יחיד או מעין קרבן ציבור / עפ"ז יבאר עומק שיטות ר"י ור"ש בסוגיא דכה"ג שמת משל מי היתה קריבה / יבאר לפ"ז בדברי התו"כ רש"י והרמב"ם בענין מנחה זו

א

ידקדק בל' הש"ס דהפלוגתא גבי כה"ג שמת משל מי קריבה היא מחלוקת בכללות גדר מנחה זו

בדין חביתי כהן גדול המבואר בפרשתנו (ו, ג), שהוא חיוב המוטל על כהן גדול להביא מביתו מממונו¹ (מנחות נ, ב) קרבן מנחה בכל יום ("תמיד"), "מחציתה בבוקר ומחציתה בערב" – איפליגו תנאי במתני' דמנחות² (נא, ב) בדין מנחת כה"ג היכא דמת כה"ג: "לא מינו כהן אחר תחתיו

(1) וראה תו"כ פרשתנו שם. תוספתא מנחות פ"ז, ה.
(2) וכ"ה בתו"כ פרשתנו שם, טו. תוספתא שם פ"ז, ו.
וראה ירושלמי שקלים פ"ז ה"ג.

משל מי היתה קריבה, ר"ש אומר משל ציבור, ר' יהודה אומר משל יורשין ושלמה היתה קריבה". היינו דלר"ש באה ממזון הציבור, ולר"י חייבין יורשיו של כה"ג להביאה עד שיתמנה כה"ג אחר³ (כמ"ש רש"י בסוגיין ד"ה הכהן).

ולהלן בסוגיין⁴ (שם) מייתי בגמ' מדברי הברייתא בביאור סברות הפלוגתא: ת"ר כ"ג שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו מנין שתהא מנחתו קריבה משל יורשין ת"ל והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה (פרשתנו ו, טו) . . דברי ר' יהודה, ר"ש אומר חק עולם (פרשתנו שם) משל

(3) וראה לקמן הערה 17.

(4) ועד"ז בשאר המקומות שבהערה 2.

לקראת שבת

ב

יחקור אי גדר מנחה זו בתורת קרבן יחיד או שהוא כעין קרבן ציבור, ויתלה בזה פלוגתת התנאים הנ"ל

דהנה, אע"פ שחביתי כה"ג באים מממונו, ונקראין קרבן שלו, "חביתי כהן גדול" – עדיין יש לחקור חקירה גדולה, אי הווי בגדר קרבן יחיד ממש, או שהם כעין קרבן צבור.

ועיין בהקדמת הרמב"ם לסדר קדשים בפירוש המשניות, גבי ד' סוגי קרבנות, שכ' "והסוג⁵ הרביעי קרבן יחיד כעין קרבן ציבור . לפי שהוא דוחה את השבת ואת הטומאה כמו קרבן ציבור". ומעתה, הלא קיי"ל דחביתי כה"ג נמי דוחין את השבת ואת הטומאה (תו"כ פרשתנו שם, יג-יד. מנחות נ, סע"ב ואילך. רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ג ה"ח). ומה שהרמב"ם עצמו לא מנה שם חביתי כה"ג בסוג זה – אינו ראוי לסתור, דהא מיירי התם רק בנוגע לקרבנות מבעלי חיים (ולא במנחות), כמבואר שם בתחילת ההקדמה (וכן בסופה). ועיין עוד במשנה למלך (הל' קרבן פסח פ"א ה"ג) שנסתפק טובא בחביתי כה"ג אי הוי כקרבן ציבור הקרב בבמה. ובחסדי דוד לתוספתא (ובחים פ"ג) נקיש בפשטות דדינו כקרבן ציבור הקרב בבמה, וראיתו מדברי הרמב"ם הנ"ל בפירוש המשניות.

ועיין עוד לקמן ס"ג מה שיש לומר בזה לדעת הרמב"ם⁶.

(7) כן נקרא בכמה מקומות – ראה משנה מנחות נ, ב. רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ג ה"ח. ועוד.

(8) הועתק מתרגום קאפח. ובפיה"מ שלפנינו בכמה שינויים אבל בתוכן דומה.

(9) ולהעיר שבהגדרת המ"ע דחביתי כה"ג כתב

עולם . . .". היינו, דקרא דר' יהודה "הכי משמע, הכהן המשיח כשמת, תחתיו אחד מבניו יעשה אותה" (לשון חידושי הרשב"א מנחות על אתר⁷), וקרא דר' שמעון משמעו "משל עולם, משל ציבור מתרומת הלשכה" (לשון רש"י על אתר⁸).

ונראה לחדש בעומק, דאין כאן רק פלוגתא צדדית לענין דין זה המסויים בכה"ג שמת, אלא מחלוקת גדולה נשתנה כאן בכללות גדר קרבן זה דחביתי כהן גדול.

דבאמת, מלשון המשנה "משל מי היתה קריבה", ועד"ז מלשון הנך תנאי בדברי כל אחד מהם, משמע, שחיוב ההקרבה (שהוא מדאורייתא, כדלהלן בסוגיין (בסוף העמוד שם)) כשלא מינו אחר תחתיו אינו חיוב בפני עצמו, חיוב נפרד מהחיוב הכללי דהקרבת החביתין ע"י הכה"ג עצמו, היינו שנאמר דהתורה חידשה חיוב הקרבת חביתין נוסף (כשמת כהן גדול) – אלא זהו המשך מחיוב ההקרבה של הכה"ג עצמו, וזהו באותו סוג חיוב.

ומעתה יש לומר, שהפלוגתא בדרשת הכתובים תלוי' במחלוקת כללית יותר בתוכנו ומהותו של קרבן "חביתי כהן גדול", גם היכא שהכה"ג עצמו מקריבו.

(5) וכ"ה לפי פרש"י מנחות שם – ראה שטמ"ק לפרש"י שם "דהכי משמע הכהן המשיח שמת תחתיו (אחד כו)". רע"ב למשנה שם. בתו"כ, תוספתא וירושלמי הנ"ל הובא מהפסוק (בדרשת ר"י) רק "מבניו יעשה (אותה)". וראה גם קרבן אהרן לתו"כ שם "תחתיו" – "ובמקומו כאשר מת הוא, מבניו יעשה זה הקרבן". וראה בשאר מפרשי התו"כ.

(6) וראה עוד אופנים בביאור "משל עולם" (לדעת ר' שמעון) בתוספתא וירושלמי שם ובמפרשים שם.